

Tallinna Õismäe Gümnaasiumi põhikooli ainekava

<u>Õppeaine: ajalugu</u> Lähiaeg	<u>Klass: 9.</u>
<u>Eesmärgid:</u> 9. klassi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: 1) tunneb huvi mineviku vastu; 2) tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu; 3) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena; 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet; 5) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid; 6) mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärsust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsides; 7) tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.	
<u>Õppesisu ja -tegevus:</u> Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas. Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed. Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastail, demokraatia ja diktatuuri põhijooned, demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel. Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika. Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid. Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP. Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled, rinded, holokaust, ÜRO asutamine. Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon. Külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad. Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika,	

ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted.

Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu.

Kommunistliku süsteemi lagunemine, perestroika ja glasnost, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine.

Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine.

Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud.

Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis.

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: vestlus, diskussioon, väitlused, projektõpe, loovülesande, kava, ajajoone, skeemi ja plaani, õpimapi koostamine, rolli- ja otsustusmängud, praktilised ja uurimistööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse kirjutamine, infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud, mudelite ja makettide valmistamine).

Õppetulemused:

1. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem);
- 2) toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail;
- 3) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 4) iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;
- 5) iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu;
- 7) teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.

2. Teine maailmasõda 1939-1945

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel;
- 2) iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel, ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi;
- 3) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- 4) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
- 5) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ja tagajärjed;

6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;

7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO.

3. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000

Õpilane:

1) iseloomustab külma sõja olemust ning toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid;

2) näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;

3) iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;

4) iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;

5) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;

6) analüüsib Eesti iseseisvumise taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;

7) iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil;

8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon;

9) teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.

Hindamine:

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldavad suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu. Kontrolliks ja hindamiseks sobivad nii avatud kui ka etteantud vastusega ülesanded.

Õppematerjalid (õpikud, töövihikud, ülesannete kogud, CD-d, DVD-d, õppeprogrammid jt):

Õpikud:

- Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, I osa. Koostanud *Einar Värä, Ago Pajur, Tõnu Tannberg* Avita 2015
- Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, II osa. Koostanud *Einar Värä, Tõnu Tannberg*. Avita 2016

Töövihikud:

- Ajaloo töövihik 9. klassile. Lähiajalugu, I osa. Koostanud *Ene Tannberg, Urma*

Linnus. Avita

- Ajaloo õpik 9. klassile. Lähiajalugu, II osa. Koostanud Ene Tannberg, Urma Linnus. Avita

Ajaloo atlas põhikoolile. Regio 2002

Eesti ajaloo atlas. Kriiska, A., Tvauri, A. jt. Avita 2007

Internetilingid:

- **Histrodamus:** <http://www.eestiajalugu.ee/?lang=est>
 - **Mitmesugused materjalid.** <http://kaiaajalugu.weebly.com/index.html>
 - **Animeeritud ajalookaardid** (kokku 225) <http://www.the-map-as-history.com/>
 - **AUDIOVISUAALNE ÕPPEMATERJAL** koos töölehtedega. **Ajalooõpetus ja -pildid 2 (HTM)**
<http://www.eays.edu.ee/aja/index.php/ajalooõpetus/ajalugu/222-htmi-toel-audiovisuaalne>
 - **Taskutark** (1. poolaasta)
<https://www.taskutark.ee/m/aine/9-klass/ajalugu-9-klass/1-pa-ajalugu-ajalugu-9-klass/>
 - **Videomaterjal Eesti ajaloo sõlmpunktid: arhiivimaterjalid Eesti 20. sajandi ajaloos tähtsate sündmuste kohta ning elu Nõukogude Eestis kujutavaid olustikukaadraid.** Filmilõike saatvad ajastu olustikku kirjeldavad saatetekstid on kirjutanud Jaak Valge.
http://www.estonica.org/et/galeriid/Eesti_20_sajandi_ajaloo_s%C3%B5lmpunktid/
1. VIDEO: Eesti soomusrong nr 2 ja soomusauto "Kalewipoeg" Pihkvamaal
 2. VIDEO: Nimede eestistamine perekonnaseisuametnike juures
 3. VIDEO: Rahvuskogu pidulik lõppkoosolek 17. augustil 1937
 4. VIDEO: Konstantin Päts kirjutab alla põhiseadusele ja põhiseaduse elluviimise seadustele
 5. VIDEO: Konstantin Päts hääletab Riigivolikogu valimistel 25. veebruaril 1938.
 6. VIDEO: Baltisakslaste lahkumine Eestist oktoobris 1939
 7. VIDEO: Nõukogude vägede tulek üle Eesti idapiiri 18. oktoobril 1939
 8. VIDEO: Ennetähtaegsed Riigivolikogu valimised 14-15. juulil 1940
 9. VIDEO: Karl Säre ilmutab marionettvolikogu valimistulemused rahvale 17. juulil
 10. VIDEO: Johannes Lauristin teeb marionettvolikogu avaistungi esimesel koosolekul ettepaneku kuulutada Eesti Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks
 11. VIDEO: Neeme Ruus teeb marionettvolikogu avaistungil ettepaneku pöörduda Nõukogude Liidu Ülemnõukogu poole palvega võtta Eesti vastu Nõukogude Liitu
 12. VIDEO: Nõukogude Liidu Punaarmee ja mereväe delegatsioon tervitab marionettvolikogu 22. juulil 194
 13. VIDEO: Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei lühikursuse trükkimine Eestis 1940. aasta oktoobris

14. VIDEO: Vene keele tund Tallinna Õpetajate seminari algkoolis 1940. aasta sügisel
15. VIDEO: Eesti Laskurkorpuse suurtükiväeosad Novosokolniki piirkonnas 1944. aasta jaanuaris
16. VIDEO: Üleskutse repatrieerimiseks
17. VIDEO: Stalini surma- ja matusepäev Eesti NSV-s
18. VIDEO: Pioneeriks astumise tseremoonia
19. VIDEO: Kolhoosielu 1960. aastate lõpul
20. VIDEO: EKP Keskkomitee 1. sekretär Karl Vaino Lenini nimelise Kohtla-Järve Põlevkivikeemiatahase Tootmiskoondise liitmineraalväetise tehase I järgu käikulaskmisel veebruaris 1979
21. VIDEO: Pikett Draamateatri juures poliitvangide vabastamist nõudmas. Mart Niklus esinemas miitingul Raekoja platsil 13. juulil 1988
22. VIDEO: Edgar Savisaar ja Marju Lauristin kõnelemas Rahvarinde esimesel kongressil 1. oktoobril 1988
23. VIDEO: Keeleseaduse vastuvõtmine Eesti NSV Ülemnõukogus 18. jaanuaril 1989
24. VIDEO: Balti kett 23. augustil 1989
25. VIDEO: Eesti Vabariigi Kodanike Peakomitee moodustamine 11. novembril 1989
26. VIDEO: Eesti NSV Ülemnõukogu kuulutab 12. novembril 1989 Eesti astumise N. Liitu õigustühiseks
27. VIDEO: Interrinde miiting 16. novembril 1989
28. VIDEO: Eesti Kongress 11.-12 märtsil 1990
29. VIDEO: Majanduskriis Eestis. 1990. aasta sügis
30. VIDEO: N. Liidu dessantväed Tallinnas 20. augustil 1991
31. VIDEO: 20. august 1991 Ülemnõukogus: Eesti Vabariigi riikliku iseseisvuse taastamine